

ETIÓP SZAKRÁLIS SZIMBÓLUMOK A NÉPRAJZI MÚZEUMBAN

Budapest, 2022. szeptember 23.

BAKOS ÁRON

A budapesti Néprajzi Múzeumban, az Ars Sacra Fesztivál keretében *A kereszt és a szövetség ládája Etiópiában* címmel tartott előadást Régi Tamás, az intézmény muzeológusa, kulturális antropológus, és rövidebb prezentációt Vásárhelyi Anzel OSB a szakrális tárgyakról, keresztokról. A programot Gärtner Petra, az egyházi gyűjtemény muzeológusa moderálta.

Régi Tamás előadása elsősorban arra fókuszált, hogy bemutassa a kereszténység szerepét, a kultikus tárgyak használatát egy Európában kevésbé ismert kulturális rendszerben. A bemutató alapját azok az etnográfiai terepmunkák jelentették, amelyek során Régi Tamás több részletben, több évet töltött az országban, illetve a régióban. Az előadás éppen ezért rendkívül gazdag képanyagot vonultatott fel, és az útibeszámolókra emlékeztető módon a hallgatóság egy nagyobb ívű, személyesebb élménytörténetekkel átszőtt kitekintést is kapott a szűkebb téma bemutatása mellett.

A nagy ívű előadás első részlete magát az országot, illetve annak is déli részét mutatta be, a maga gazdasági, földrajzi, kulturális meghatározottságaival. Ebből a jelenkori perspektívából léptünk vissza egészen az ószövetségi korig, majd követtük végig az ország történetét, az Akszúmi Királyság korát, a kereszténység megjelenésén, elterjedésén, a felsőbb társadalmi rétegeken keresztül az alsóbb osztályok felé vezető meghonosodásának folyamatán át a IV. századig, amikor a kereszténység a társadalom egyik legfőbb szervező erejévé vált. Az Etiópiával kapcsolatos európai, középkori képzeteken keresztül jutottunk el a jelenig, s az előadás szűkebb témáig, a vallási szimbólumokig.

Az előadás röviden ismertette a frigyláda etiópiai legendáját, majd gazdag etnográfiai anyagon keresztül mutatta be, hogy mi mindenben ragadható meg ennek a hiedelemnek a vallási, kulturális hatása, a kereszt szimbóluma hányféle formában, módon jelenik meg az élet legkülönbözőbb tereiben, regisztereiben, vallási és profán épületeken, ünnepi és hétköznapi viseleteken, falakra, kerítésekre vagy – tetoválások formájában – az emberi testre festve. Az előadás a mítosz és a szimbólumok használatán, a templomokban található, a frigyládát jelképező *taboton*, a frigyláda motívumát magába foglaló etióp keresztén keresztül, s általában a szimbólum rendkívül széles körű elterjedésén keresztül arra reflektált, hogy

a szövetség ládájának jelenléte hogyan teszi szent térré Etiópiát, s mindez hogyan formálja az országgal kapcsolatos nemzeti képzetet. Végül a vallási jelképek kapcsán az országra irányuló turizmus és az országban uralkodó szegénység egymásra hatásaként jelentkező, a különböző kultikus tárgyak áruba bocsátásának jelenségére tért ki az előadó. Mint rámutatott, a gyakorlat mind a mai napig tetten érhető, ugyanakkor ennek mintegy válaszaként különböző, sok esetben sikeres repatriációs törekvésekről is lehet beszélni.

Az előadás követően Vásárhelyi Anzel OSB mutatott be különböző, remekbe szabott ötvösmunkákat, bronz másolatokat keresztekéről, s tartott rövid bevezetést a látható, kézbe vehető tárgy mögötti – a hozzá nem értők számára megfoghatatlan – technikai megoldásokról, formai jellegzetességekről, így az etióp keresztekre jellemző végtelenített indafonatokról, az áttört felületekről vagy a figurális ábrázolás hiányáról, illetve a különböző szimbólumokról, azok értelmezési lehetőségeiről. Az előadást és a bemutatót kötetlen hangvételű beszélgetés zárta.